

teaching staff, the key of which is the collective act of establishment and implement not authoritarian, but only pedagogical impact.

Key words: social hostel, socialization, collective, authority

Стаття надійшла до редакції 29.01.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Мельничук С. Г.

УДК 364-78

М. С. Другов

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ І МОЛОДІ

У сучасних умовах суспільного розвитку соціально-педагогічній науці належить пріоритетне місце у вихованні підростаючого покоління, його адаптації до повноцінного життя в суспільстві. Саме соціальної роботи з молоддю покликана вирішити нагальні проблеми сучасності.

З кожним новим кроком розвитку цивілізації соціальна робота набуває особливої актуальності як у сфері розвитку загальної та духовної культури особистості, визначень можливостей адаптації індивіда до складних умов сучасності, вибору пріоритету духовно-морального початку над раціональним, так і в сфері збереження та зміцнення фізіологічного здоров'я нації (боротьба з негативними звичками: алкоголізмом, наркоманією, тютюнокурінням; ожиріння тощо).

Процес розвитку суспільних інституцій в Україні зумовив створення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді (далі – ЦСССДМ) – спеціальних закладів, уповноважених державою брати участь у реалізації державної молодіжної політики шляхом здійснення соціальної роботи з дітьми та молоддю (І. Пінчук). Від так, дедалі більшої актуальності набуває дослідження соціальної роботи в діяльності ЦСССДМ.

Мета дослідження – дослідити основний напрям діяльності ЦСССДМ – соціальну роботу.

У цілому проблеми соціально-педагогічної роботи з молоддю активно досліджуються українськими (О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська, Г. Лактіонова, І. Мигович, Л. Міщик, Н. Ничкало, С. Омельченко, В. Панок, С. Толстоухова, С. Харченко, І. Цушко, В. Шульга ін.) та російськими (Г. Бочарова, Ю. Василькова, М. Галагузова, В. Курбатов, Ф. Мустаєва, І. Петрова, С. Тетерський, Є. Холостова, В. Ярська та ін.) дослідниками.

Методологічним підґрунтям діяльності ЦСССДМ є теоретично обґрунтовані положення щодо функціонування педагогічної системи

(В. Афанас'єв, С. Гончаренко, В. Давидов, Т. Ільїна, І. Раченко та ін.) та організації педагогічного процесу (Ю. Бабанський, В. Сластьонин, В. Ягупов та ін.).

Варто зазначити, що основним напрямком діяльності ЦСССДМ є соціальна робота. У контексті проблеми дослідження вважаємо необхідним навести визначення соціальної роботи, що подається в Концепції діяльності ЦСССДМ. Згідно означеного документа під соціальною роботою варто розуміти діяльність уповноважених органів, організацій і підприємств незалежно від їх підпорядкування та форм власності, окремих громадян, яка спрямована на створення соціальних умов життєдіяльності, гармонійного та всебічного розвитку дітей, молоді, сім'ї, захист їх конституційних прав і свобод, задоволення культурних і духовних потреб, попередження негативних проявів у молодіжному середовищі. При цьому головною метою соціальної роботи ЦСССДМ визначається створення умов для повноцінної інтеграції особистості в соціум, що забезпечить оптимальність розвитку, вдосконалення та реалізацію потреб й інтересів індивідуумів чи груп [1].

Важливим для нашого дослідження є визначення структури соціальної роботи, а також її суб'єктів й об'єктів. У процесі наукового пошуку встановлено, що основною державною ланкою, яка здійснює соціальну роботу з дітьми, молоддю та сім'єю, є центри соціальних служб. Поряд з цим існують інші органи, які здійснюють соціальну роботу. До них належать недержавні підприємства, установи і організації незалежно від підпорядкування, об'єднання громадян, окремі громадяни, мета діяльності яких відповідає меті соціальної роботи [3].

Щодо суб'єктів соціальної роботи ЦСССДМ ними є уповноважені державою органи й інші органи, окремі особи, фахівці, які безпосередньо здійснюють соціальну роботу. Підкреслимо, що до уповноважених органів належать:

- органи виконавчої влади,
- органи місцевого самоврядування,
- державні підприємства, установи та організації незалежно від їх підпорядкування, що здійснюють соціальну роботу,
- органи державного управління і контролю діяльності суб'єктів соціальної роботи [1].

Об'єктами соціальної роботи є:

- окремі особи, також і без громадянства,
- групи громадян,
- професійні та інші колективи,
- соціальні групи, відносно яких здійснюється соціальна робота [1].

Значимим для нашої роботи є визначення змісту соціальної роботи ЦСССДМ. У процесі наукового пізнання було з'ясовано, що зміст соціальної роботи розкривається через її мету, принципи, методи, форми,

функції та види. У такому сенсі необхідно визначити принципи діяльності ЦСССДМ. Відтак, згідно зі Концепцією діяльності ЦСССДМ «принцип – це основоположна ідея, у відповідності до якої здійснюється діяльність» [1; 2]. Соціальна робота ЦСССДМ здійснюється на основі таких принципів:

- комплексність і системність (використання широкого спектру прийомів і засобів, вирішення проблем у соціальній сфері та систематичність (системність) їх використання та проведення);
- гуманність;
- відкритість, доступність соціальних послуг для всіх;
- індивідуалізація та диференціація;
- взаємодія, колективність (взаємодія усіх соціальних інститутів, зацікавлених у вирішенні соціальних питань);
- відповідальність за дотримання правил і норм у стосунках з клієнтом;
- конфіденційність;
- поєднання допомоги з самодопомогою;
- превентивність;
- добровільності допомоги [1; 3].

Логіка нашого дослідження вимагає визначення методів соціальної роботи ЦСССДМ. Методи в соціальній роботі ЦСССДМ визначаються як комплекс професійних заходів і прийомів, спрямованих на досягнення завдань, які визначаються соціальною політикою. Серед основних методів соціальної роботи ЦСССДМ виокремлюються три групи методів, а саме:

- психологічні методи (діагностика, корекція, психотерапевтичні тренінги, психологічний відбір, психологічна адаптація, аутотренінг, методи психотерапії);
- педагогічні методи (формування свідомості, методи організаційної діяльності, методи стимулювання, ігрові методи, методи включення, соціальне навчання, методи схвалювання і засудження);
- соціологічні методи (метод спостереження, соціометричний метод, експеримент, метод експертних оцінок, аналіз документів);
- власні методи (агітація, пропаганда, аналіз соціуму, соціальна реклама) [1].

Щодо визначення форм соціальної роботи, то це певний порядок, в якому протікає процес здійснення соціальної роботи. Згідно Концепції діяльності ЦСССДМ соціальна робота може здійснюватись в таких формах, як: індивідуальна; групова; масова.

До функцій соціальної роботи ЦСССДМ належать: діагностична, прогностична, координаційна, посередницька, комунікативна, організаторська, охоронно-захисна, превентивно-профілактична, корекційно-реабілітаційна [1].

Значимим для нашого дослідження є визначення видів соціальної роботи ЦСССДМ. Відтак, види соціальної роботи ЦСССДМ – це способи спрямованості соціальної роботи, визначення її змісту в залежності від поставлених цілей [2]. У процесі дослідження було з'ясовано, що соціальна робота ЦСССДМ здійснюється за такими видами:

- соціальне обслуговування – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів щодо задоволення різноманітних потреб з метою гармонійного та всебічного розвитку дітей, молоді та сім'ї;
- соціальний супровід – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів щодо підтримки умов, достатніх для забезпечення життєдіяльності соціально незахищених верств населення з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу;
- соціальна профілактика – соціальна робота, яка спрямована на організацію та впровадження системи заходів щодо попередження аморальної, протиправної, іншої асоціальної поведінки, виявлення та запобігання будь-якому негативному впливу та його наслідкам на життя і здоров'я дітей, молоді та сім'ї;
- соціальна реабілітація – соціальна робота, яка спрямована на здійснення системи заходів з метою відновлення морального, психічного та фізичного стану дітей, молоді, сім'ї, їх соціальних функцій, приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність до загально визнаних суспільних правил і норм [3].

Важливо зазначити, що управління соціальною роботою ЦСССДМ передбачає оцінку стану об'єкта, розробку та прийняття рішення, облік і контроль, координацію, організаційне та матеріально-технічне забезпечення, підбір, підготовку та виховання кадрів.

Подальшого наукового розвитку набули питання пов'язані зі дослідженням інших видів діяльності Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді.

Отже, у процесі наукового пошуку було з'ясовано, що соціальна робота є пріоритетним напрямком в діяльності ЦСССДМ. Соціальна робота реалізується згідно визначеної мети, має чітку структуру, а також суб'єктів й об'єктів діяльності. У роботі доведено, що зміст соціальної роботи в межах ЦСССДМ розкривається через її мету, принципи, методи, форми, функції та види.

Досліджувана нами проблема була і дотепер залишається пріоритетною сферою наукових досліджень зазначених вчених, оскільки саме соціальна робота покликана допомогти подолати безліч кризових явищ у суспільстві.

Список використаної літератури

1. Збірник нормативно-правових актів щодо надання соціальних послуг відповідно до Закону України «Про соціальні послуги». – К., 2005. – 157 с. **2. Соціальна робота:** короткий енциклопедичний словник.

– К. : ДЦССДМ, 2002. – 536 с. **3. Толстоухової С.** Організаційно-педагогічні основи функціонування системи соціальних служб для молоді : дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – К., 2001. – 177 с.

Другов М. С. Соціальна робота в діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді

Автором з'ясовано, що соціальна робота є пріоритетним напрямком в діяльності ЦСССДМ. У статті доведено, що соціальна робота реалізується згідно визначеної мети, має чітку структуру, а також суб'єктів та об'єктів діяльності. Автором визначено, що зміст соціальної роботи в межах ЦСССДМ розкривається через її мету, принципи, методи, форми, функції та види.

Ключові слова: соціальна робота, центри соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, мета, структура, суб'єкти, об'єкти, принципи, методи, форми, функції та види роботи.

Другов М. С. Социальная работа в деятельности центров социальных служб для семьи, детей и молодежи

Автором выяснено, что социальная работа является приоритетным направлением в деятельности ЦСССДМ. В статье доказано, что социальная работа реализуется согласно определенной цели, имеет четкую структуру, а также субъектов и объектов деятельности. Автором определено, что содержание социальной работы в пределах ЦСССДМ раскрывается через ее цель, принципы, методы, формы, функции и виды.

Ключевые слова: социальная работа, центры социальных служб для семьи, детей и молодежи, цель, структура, субъекты, объекты, принципы, методы, формы, функции и виды работы.

Drugov M. S. Social Work in Activity of Centers of Social Services for Family, Children and Young People

It is found out an author, that social work is priority direction in activity of centers of social services for family, children and young people. It is well-proven in the article, that social work will be realized in obedience to a certain goal, has a clear structure, and also subjects and objects of activity. By an author certainly, that maintenance of social work within the limits of centers of social services for family, children and young people opens up through its purpose, principles, methods, forms, functions and kinds.

Key words: social work, centers of social services for a family, children and young people, purpose, structure, subjects, objects, principles, methods, forms, functions and types of work.

Стаття надійшла до редакції 23.01.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Омельченко С. О.